

Deskstudie naar dubieuze claims met het oog op opsporing van illegale middelen in diervoeders

Resultaten eerste pilot-onderzoek

M. Groot en R. Wegh

WAGENINGEN
UNIVERSITY & RESEARCH

Deskstudie naar dubieuze claims met het oog op opsporing van illegale middelen in diervoeders

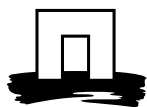
Resultaten eerste pilot-onderzoek

M. Groot en R. Wegh

Dit onderzoek is uitgevoerd door Wageningen Food Safety Research, instituut binnen de rechtspersoon Stichting Wageningen Research en gesubsidieerd door het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, in het kader van wettelijke onderzoekstaken, programma 2 Voedselveiligheid (WOT-02-004-014).

Wageningen, december 2021

WFSR-rapport 2021.020

WAGENINGEN
UNIVERSITY & RESEARCH

M. Groot en R. Wegh, 2021. *Deskstudie naar dubieuze claims met het oog op opsporing van illegale middelen in diervoeders; Resultaten eerste pilot-onderzoek*. Wageningen, Wageningen Food Safety Research, WFSR-rapport 2021.020. 14 blz.; 0 fig.; 4 tab.; 0 ref.

Projectnummer: 1227166601

BAS-code: WOT-02-004-014

Projecttitel: Methodeontwikkeling en inventariserend onderzoek diervoeders

Projectleider: R. Wegh

Dit rapport is gratis te downloaden op <https://doi.org/10.18174/562103> of op <http://www.wur.nl/food-safety-research> (onder WFSR publicaties).

© 2021 Wageningen Food Safety Research, instituut binnen de rechtspersoon Stichting Wageningen Research. Hierna te noemen WFSR.

Het is de opdrachtgever toegestaan dit rapport integraal openbaar te maken en ter inzage te geven aan derden. Zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het WFSR is het niet toegestaan:

- a. *dit door WFSR uitgebrachte rapport gedeeltelijk te publiceren of op andere wijze gedeeltelijk openbaar te maken;*
- b. *dit door WFSR uitgebrachte rapport, c.q. de naam van het rapport of WFSR, geheel of gedeeltelijk te doen gebruiken ten behoeve van het instellen van claims, voor het voeren van gerechtelijke procedures, voor reclame of antireclame en ten behoeve van werving in meer algemene zin;*
- c. *de naam van WFSR te gebruiken in andere zin dan als auteur van dit rapport.*

Postbus 230, 6700 AE Wageningen, T 0317 48 02 56, E info.wfsr@wur.nl, www.wur.nl/food-safety-research.
WFSR is onderdeel van Wageningen University & Research.

WFSR aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

WFSR-rapport 2021.020

Verzendlijst:

- Ninca Wentzel (LNV)
- Sandra Doevendans-de Bruin (LNV)
- Marjan van Creij (LNV)
- Karen Zwaagstra (NVWA)
- Michiel den Braver (NVWA)

Inhoud

1	Inleiding	5
2	Werkwijze	6
3	Resultaten	7
4	Conclusies	10
5	Aanbevelingen	11
Bijlage 1	Risico's	12
Bijlage 2	Verboden stoffen	13

1 Inleiding

Dit rapport is opgesteld in het kader van de Deskstudie gebruik illegale middelen bij claims. In deze deskstudie is een marktonderzoek uitgevoerd naar aangeboden producten met claims, waarna de mogelijkheden tot controle van claims op diervoeders is uitgezocht. De claims waren meestal gebaseerd op de werking van natuurlijke middelen (bijv. kruiden). Met de recente fipronil crisis is echter wel duidelijk geworden dat het toedienen van illegale middelen tot de mogelijkheden behoort. Deze controle is gericht op de aanwezigheid van mogelijke illegale middelen die de geclaimde werking kunnen veroorzaken. Aan de hand van de gevonden aanknopingspunten is hiervoor een analysestrategie worden opgesteld.

Afbakening: Het project focust zich alleen op illegale claims in diervoeders om daarmee de volgende fipronil crisis te voorkomen.

Afbakening: Het project ging alleen om illegale middelen in diervoeders. Hoe voorkom je een volgende fipronil crisis. Er is gezocht naar claims die te mooi zijn om waar te zijn en diergeneeskundige claims, en alleen naar middelen voor in het dier (geen geregistreerde diergeneesmiddelen, geen omgevingsmiddelen), alleen landbouwhuisdieren (varken, pluimvee, rundvee, kleine herkauwers en paarden) en naar mogelijke risico's voor de voedselveiligheid.

2 Werkwijze

Hoewel de titel van het project deskstudie is, werd niet verwacht dat er in de openbare literatuur veel gepubliceerd zou zijn over illegale claims en verboden middelen. Er is daarom gekozen om informatie te verzamelen op een grote internationale veehouderijbeurs (EuroTier 2018), te spreken met specialisten en te zoeken op internet aan de hand van folders van producenten die zijn verzameld op de EuroTier. Daarnaast is informatie verkregen via de NVWA.

Voor de start van het project is een bijeenkomst geweest met stakeholders. Tevens is een gesprek geweest met de VDDN, branchevereniging voor producenten, importeurs en leveranciers van diervoederspecialiteiten en diergezondheidsproducten in Nederland (www.vddn.nl).

3 Resultaten

Uit de bijeenkomst met stakeholders kwamen de onderstaande suggesties naar voren om mogelijke informatiebronnen en indicatoren voor de toepassing van illegale middelen in diervoeder bij (gezondheids)claims in beeld te krijgen.

Onderzochte bronnen:

- Inventariseer en rubriceer de claims die worden gebruikt voor (aanvullende) diervoeders en prioriteer naar waarschijnlijkheid dat illegale middelen zijn toegevoegd¹
- Inventariseer websites van aanbieders en producenten van (aanvullende) diervoeders en de aangeboden producten
- Onderzoek het aanbod van (aanvullende) diervoeders op beurzen en exposities
- Interviews met producenten van (aanvullende) diervoeders

Deze suggesties zijn door de beperkte tijd voor dit project niet aan de orde gekomen:

- Onderzoek lijsten van biociden, gewasbeschermingsmiddelen en kruiden(preparaten) en prioriteer naar waarschijnlijkheid dat deze als illegale middelen gebruikt kunnen worden in (aanvullende) diervoeders
- Zoek in internet-discussiegroepen van veehouders en in reacties van lezers op vakbladartikelen (boerderij.nl, varkenshouderij.nl, etc. etc.) naar gebruikservaringen met (aanvullende) diervoeders, leveranciers/producenten, afzonderlijke toevoegmiddelen, kruiden, etc.
- Zoek op marktplaats en vergelijkbare sites specifiek bij aanbod van restpartijen etc. naar producten met claims
- Zoek in buitenlandse vakbladen (met name Duits- en Franstalige tijdschriften) naar producten met claims
- Zoek in Melding Ondersteuning Systeem (MOS) van NVWA naar opmerkingen en klachten over effecten van (aanvullende) diervoeders, niet-werkende claims en aanverwante opmerkingen.

De verschillende informatiebronnen gaven een aantal verdachte middelen op basis van de claims, de naam, of het gebrek aan informatie over de inhoudstoffen. De mogelijke risico's zijn weergegeven in Bijlage 1. Bijlage 2 geeft de lijst verboden middelen volgens VERORDENING (EU) Nr. 37/2010, waarvoor geen MRL kan worden opgesteld.

In totaal zijn in de beperkte tijd van het project 36 middelen gevonden. De middelen zijn voornamelijk bestemd voor pluimvee, varkens, duiven en melkvee. De mogelijke risico's zijn te vinden in Bijlage 1. In Bijlage 2 staan **verboden stoffen o.g.v. VERORDENING (EU) Nr. 37/2010**

Ze zijn in te delen als:

- Middelen met een onwaarschijnlijke of diergeneeskundige claim en onduidelijke samenstelling (Tabel 1)
- Middelen met een suggestieve naam (hier niet weergegeven). Denk aan bv Bloedluisweg, antiColi, Finitocox, etc.

Daarnaast zijn er middelen gevonden die buiten het kader van dit project vallen, maar te interessant waren om niet genoemd te worden: "bijvangst".

- Middelen bestaand uit verboden diergeneesmiddelen (Tabel 2)
- Middelen voor de omgeving die in aanwezigheid van het dier gebruikt mogen worden (Tabel 3)
- Middelen voor lokale toedieningen met een diergeneeskundige claim (Tabel 4)
- Tabel 1: Middelen met een zware claim en onduidelijke samenstelling

Tabel 1 Middelen met een zware claim en onduidelijke samenstelling

Middel	Samenstelling	Claim	Indicatie
2018-1	phytochemicals, onbekend	werkt net zo goed als coccidiostatica	coccidiose
2018-2	phytochemicals, onbekend	antibacterieel effect en tegen protozoen	Diarree biggen
2018-3	Magnesium (Chloride): 15 000 mg, Sodium (Chloride): 380 mg, Vitamin C : 12 000 mg, Plants extracts : 25 ml Purified Water	maakt het bloed onverteerbaar voor mijten, vormt een toxine in het bloed	bloedluis
2018-4	Calcium, Natriumchloride en aromatische stoffen	zorgt ervoor dat uw dieren onaantrekkelijk worden voor insecten. Het heeft tevens een rustgevendende werking en ondersteunt een gezond vederkleed	bloedluis
2018-5	natrium chloride, dextrose, (vitamines aromastoffen)	Zet per direct droog	Droogzetten melkvee
2018-6	propyleenglycol, glycerine mengsel van aromatische stoffen	geur verdrijft de mijten, betere voeropname, betere darmflora, betere stallucht	bloedluis
2018-7	phytobiotic, bevat natuur-identieke stoffen uit plantmateriaal en vitamines	maskeert de geur van de hen, werkt als natuurlijk repellent	bloedluis
2018-8	essentiële olie, vitamines	therapeutisch effect bij virusinfecties	Enteritis (darmontsteking)
2018-9	mengsel van smaakstoffen, vitamine E, propyleenglycol, glycerol, technologische additieven	therapeutisch effect bij histomoniasis	histomoniasis
2018-10	mengsel van smaakstoffen, propyleenglycol, glycerol, technologische additieven	sterk afwerend effect op insecten inclusief mijten	bloedluis
2018-11	mengsel van smaakstoffen, propyleenglycol, glycerine en technologische additieven	antibacterieel effect tegen pathogenen	Infecties bij pluimvee
2018-12	Zwavelproduct, hoog gehalte aan selenium, vitamine E en zink	vliegwerend, spierversterkend, immuunversterkend. Beïnvloedt de smakelijkheid van het bloed en verandert de geur van de huid.	Vlieg-werend
2018-13	silica	Doodt alle luizen direct bij aanraking. Lange werking tot 12 maanden. Niet giftig voor mens en dier.	Bloedluis
2018-14	Propyleenglycol, Natriumchloride	ondersteunt het herstel van uw zieke vogel, neemt de pijn weg, ontspant en zorgt ervoor dat deze weer wilt gaan eten	Herstel na ziekte
2018-15	aanvullend diervoeder voor duiven en pluimvee op basis van etherische oliën en aromatische stoffen	reinigende werking, bevordert ademhaling en de spijsvertering, preventief en curatief, 100% natuurlijk	werkt tegen het geel

Bijvangst:

Tabel 2 Middelen bestaand uit verboden diergeneesmiddelen

Middel	Samenstelling	Indicatie
2018-16	10% olaquinox	groeibevorderaar
2018-17	10% zinkbacitracine	gezondheidsbevorderaar
2018-18	arsalinic acid	groeibevorderaar
2018-19	monensin	anticoccidiose
2018-20	amprolium	anticoccidiose
2018-21	robenidine	anticoccidiose
2018-22	virginiamycine	groeibevorderaar
2018-23	dimetridazol	antiprotozoair
2018-24	dapson	antibioticum
2018-25	metronidazole 10%	antiprotozoair
2018-26	Furaltadon, Tetracycline, Chlooramfenicol	antibiotica
2018-27	Furaltadon, Metronidazol, Tetracycline.	antibiotica en antiprotozoair
2018-28	Ronidazole	antiprotozoair

Tabel 3 Middelen met in Nederland verboden biociden voor pluimvee

Middel	Samenstelling	Indicatie
2018-29	bendiocarb	bloedluis
2018-30	cypermethrin, tetramethrin geraniol	bloedluis
2018-31	permethrin, tetramethrin, geraniol	tegen ongedierte bij vogels en honden
2018-32	permethrin, cypermethrin, tetramethrin, geraniol	voor ongedierte bij honden en vogels
2018-33	piperonylbutoxide en pyrethrum	bloedluis
2018-34	piperonylbutoxide en pyrethrum	bloedluis

Tabel 4 Middelen voor lokale toedieningen met een diergeneeskundige claim

Middel	Samenstelling	Indicatie	Toediening	Claim
2018-35	salicylzuur, koper, zink, zwavel en lage pH	Tegen Mortellaro	lokaal	ter behandeling van acute processen
2018-36	salicylzuur	digitale dermatitis, witte lijn aandoeningen	lokaal	behandeling van digitale dermatitis

Er is veel op de markt met een onwaarschijnlijke of diergeneeskundige claim en onduidelijke inhoud. Via siervogelsites is makkelijk aan verboden antibiotica te komen. Ook insecticiden die niet toegestaan zijn als biocide bij bv pluimvee worden verhandeld als middel tegen bloedluis. Er zijn in de lijst ook enkele omgevingsmiddelen meegenomen omdat er daarbij werd aangegeven dat deze in aanwezigheid van de dieren kunnen worden gebruikt. Bij sprays in aanwezigheid van de dieren kan het middel in voer en drinkwaterbakken terecht komen en zo in het dier.

Gezien de beperkte tijd van dit project zijn een aantal mogelijk interessante bronnen niet verder onderzocht. Gezien de veelheid aan producten en leveranciers is veel uitgebreider onderzoek nodig. Volgens de statuten van de VDDN, moeten deelnemende bedrijven minimaal GMP-plus gecertificeerd zijn. Ze raadden aan vooral aandacht te besteden aan bedrijven die zich direct richten op de veehouder, moeten aangesloten zijn bij GMP+ en SecureFeed, maar dat wordt vaak niet gedaan.

4 Conclusies

- De gevolgde methode heeft duidelijk resultaten opgeleverd
- Er is veel op de markt met een sterke claim en onduidelijke inhoud
- Via sites gericht op diervogels en duiven is makkelijk aan verboden antibiotica te komen
- Insecticiden die niet toegestaan zijn als biocide bij bv pluimvee worden openlijk verhandeld
- Risico's: aanwezigheid verboden middelen, residuen in dierlijke producten, verboden diergeneeskundige of biocide claim

5 Aanbevelingen

- Nader onderzoek naar de producten en producerende/verkopende bedrijven op de lijst
- Analyse van verdachte producten op samenstelling en aanwezigheid verboden middelen, m.n. voor producten die volgens het etiket/internet/etc. alleen natuurlijke middelen bevatten
- Na opvraag monsters 3 of 4 praktijkmonsters screenen met LC-HRMS. Na data-analyse wordt er m.b.v. databases gezocht naar 'verdachte' middelen
- Vooral aandacht naar bedrijven die zich direct richten op de veehouder
- Voortzetting van het project in 2022
- Opzet etiketeisen voor natuurlijke middelen

Bijlage 1 Risico's

- **Aanwezigheid verboden middelen**
- **Aanwezigheid onbekende toxines**
- **Residuen in dierlijke producten**
- **Product niet toegelaten in Nederland/ voor deze diersoort**
- **Verboden diergeneeskundige claim**
- **Verboden biocide claim**

Bijlage 2 Verboden stoffen

o.g.v. VERORDENING (EU) Nr. 37/2010 VAN DE COMMISSIE van 22 december 2009 betreffende farmacologisch werkzame stoffen en de indeling daarvan op basis van maximumwaarden voor residuen in levensmiddelen van dierlijke oorsprong.

02010R0037 — NL — 08.04.2017 — 030.001 — 79

▼B

Tabel 2
Verboden stoffen

Farmacologisch werkzame stof	MRL
<i>Aristolochia</i> spp. en daarvan afgeleide producten	Er kan geen MRL worden vastgesteld
Chlooramfenicol	Er kan geen MRL worden vastgesteld
Chloorpromazine	Er kan geen MRL worden vastgesteld
▼ <u>M32</u>	
▼ <u>B</u>	
Colchicine	Er kan geen MRL worden vastgesteld
Dapson	Er kan geen MRL worden vastgesteld
Dimetridazool	Er kan geen MRL worden vastgesteld
Metronidazool	Er kan geen MRL worden vastgesteld
Nitrofuranen (inclusief furazolidon)	Er kan geen MRL worden vastgesteld
Ronidazool	Er kan geen MRL worden vastgesteld

Wageningen Food Safety Research
Postbus 230
6700 AE Wageningen
T 0317 48 02 56
wur.nl/food-safety-research

WFSR-rapport 2021.020

De missie van Wageningen University & Research is 'To explore the potential of nature to improve the quality of life'. Binnen Wageningen University & Research bundelen Wageningen University en gespecialiseerde onderzoeksinstituten van Stichting Wageningen Research hun krachten om bij te dragen aan de oplossing van belangrijke vragen in het domein van gezonde voeding en leefomgeving. Met ongeveer 30 vestigingen, 6.800 medewerkers (6.000 fte) en 12.900 studenten behoort Wageningen University & Research wereldwijd tot de aansprekende kennisinstellingen binnen haar domein. De integrale benadering van de vraagstukken en de samenwerking tussen verschillende disciplines vormen het hart van de unieke Wageningen aanpak.

To explore
the potential
of nature to
improve the
quality of life

Wageningen Food Safety Research
Postbus 230
6700 AE Wageningen
T 0317 48 02 56
wur.nl/food-safety-research

WFSR-rapport 2021.020

De missie van Wageningen University & Research is 'To explore the potential of nature to improve the quality of life'. Binnen Wageningen University & Research bundelen Wageningen University en gespecialiseerde onderzoeksinstituten van Stichting Wageningen Research hun krachten om bij te dragen aan de oplossing van belangrijke vragen in het domein van gezonde voeding en leefomgeving. Met ongeveer 30 vestigingen, 6.800 medewerkers (6.000 fte) en 12.900 studenten behoort Wageningen University & Research wereldwijd tot de aansprekende kennisinstellingen binnen haar domein. De integrale benadering van de vraagstukken en de samenwerking tussen verschillende disciplines vormen het hart van de unieke Wageningen aanpak.

